
Labyrinth

ROMAN

BURHAN

SÖNMEZ

‘Provocerend en intelligent, leest als een koortsdroom.’

– THE NEW YORK TIMES

Boratin, een blueszanger die geprobeerd heeft zelfmoord te plegen door van de Bosporusbrug in Istanbul te springen, ontwaakt in het ziekenhuis. Hij is zijn geheugen kwijt en kan zich niet herinneren waarom hij een einde aan zijn leven wilde maken.

Hij herinnert zich geen personen en zelfs niet de liedjes die hij zong. Hij weet alleen nog dingen die niets met hemzelf te maken hebben, zoals de opkomst en ondergang van oude beschavingen, terwijl het leven hem, als door een labyrint, over verschillende wegen leidt. Zonder te weten of vergeten een vloek is of een zegen gaat hij op zoek naar een uitweg in een stad die net zo verloren lijkt als hijzelf.

Labyrint neemt de lezer mee in een stroom van verhalen, ideeën en vragen over identiteit en maatschappij.

‘Een filosofische meditatie over het geheugen en wat het betekent om zonder te leven... toegankelijk en diepgaand, doet denken aan Borges, Camus en Modiano.’ – PUBLISHERS WEEKLY

Burhan Sönmez (1965) werkte als jurist in Istanbul voor hij om politieke redenen naar Engeland uitweek, waar hij tien jaar in ballingschap leefde. Zijn artikelen verschenen in internationale kranten als *The Guardian*, *Der Spiegel* en *La Repubblica*. Hij is bestuurslid van PEN International en schreef meerdere boeken. Eerder verschenen van hem *Istanbul, Istanbul* en *De onschuldigen*.

9 789493 081925

www.uitgeverijorlando.nl

BURHAN SÖNMEZ

Labyrint

Vertaald uit het Turks door Hanneke van der Heijden

uitgeverij
ORLANDO

© 2018 Burhan Sönmez
Oorspronkelijke titel *Labirent*
Oorspronkelijke uitgever İletişim Yayınları, Istanbul
© 2021 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv,
Amsterdam en Hanneke van der Heijden
Published by agreement with Kalem Agency
Omslagontwerp Bij Barbara
Omslagbeeld Shutterstock
© Foto auteur Luay Albasha
Zetwerk Pre Press Media Groep
ISBN 978 94 93081 92 5
NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

VAN DE BOSPORUSBRUG AF DE DIEPTE
IN

I

De wekker gaat. Een geluid als dat van de bel waarmee de vermoeide bemanning van een vrachtschip wordt opgetrommeld voor het eten. Wie denkt er nu terug aan vrachtschepen? Het gerinkel komt uit de flat van de burenen, of uit een droom misschien. De droom van iemand die in de flat van de burenen slaapt. Door de openstaande balkondeur waait de wind naar binnen. De vitrage bolt op. Geen idee welke tijd van het jaar het is, in ieder geval zorgt de ochtendkoelte voor een zekere frisheid. De vitrage waait op naar het bed, het gerinkel van de wekker klinkt inmiddels nog harder. Boratin strekt zich uit en probeert, met zijn ogen dicht, de wekker tot zwijgen te brengen. Zijn hand beweegt over het nachtkastje. Stopt. Wacht, onderneemt een nieuwe poging. Als hij de wekker niet kan vinden, doet hij zijn ogen open. Buiten breekt de dag aan. De spullen in de kamer zijn vage, donkere vlekken. Waar is hij? De kamer lijkt niet op die in het ziekenhuis. De deken, het balkon en het raam zijn anders. Nee, dit is niet het ziekenhuis. Ik ben weer thuis, geloof ik. Door het raam is de lucht te zien. Aan de andere kant van het nachtkastje staan medicijnflesjes. Door die medicijn-

nen kan hij weliswaar beter slapen, maar tegen de hoofdpijn helpen ze niet. Zijn ogen vallen weer dicht. Zijn hand valt op zijn kussen. De bladeren van een boom vlak bij het balkon ruisen, de koelte omhult zijn blote armen.

Boratin wordt wakker als de dag is aangebroken, de wind is gaan liggen. De vitrage hangt stil. Buiten klinkt een suizen, aanzwellend op zijn weg uit verre wijken. Hij kijkt om zich heen, als hij hier eerder al eens wakker is geworden, dan probeert hij dat terug te halen. De kamer is ruim. Het gebroken wit van de muren sober, het esdoornfijner van de kledingkast tegenover hem aan de lichte kant. Een donkerder tint was beter geweest. Wie heeft die kast uitgekozen, ik soms? Boratin begint aan zijn smaak te twijfelen. Toen ze hem gisteravond hierheen brachten en hij het huis niet herkende, had hij gehoopt dat het hem, de volgende ochtend wanneer hij wakker werd, een paar dingen in herinnering zou brengen. De balkondeur, de kast en het nachtkastje doen hem denken aan een hotelkamer waar hij voor de eerste keer is. Alleen de flesjes medicijnen komen hem bekend voor. Hij komt overeind en gaat op de rand van het bed zitten. Een steek in zijn borst doet hem verkrampen. Hij schuift zijn hemd omhoog en kijkt naar zijn ribben. Gaat voor de spiegel staan om het beter te kunnen zien. Een van zijn rechterribben is gebroken. Hij raakt hem aan. Voelt het branden onder zijn huid. Hij heeft geluk gehad, dat is wat ze tegen hem zeiden. Eén breuk maar. Verder geen lichamelijke letsel; geheugenverlies vinden ze niet bij zijn lichaam horen. Hij kijkt op, kijkt naar zijn gezicht. Dat gezicht waarmee hij pas een week geleden heeft kennisgemaakt. Zo nieuw is het nog. Dag vreemdeling, zegt hij. Het gezicht in de

spiegel, dat blijkt uit de bewegingen van de lippen, antwoordt met dezelfde woorden. Net als dat van gisteravond. Toen hij gisteren thuiskwam was het stil. Hij was door de vertrekken gelopen, langzaam, omzichtig bewegend langs de beeldjes en de gitaren alsof hij door een museum liep. Hij had zijn medicijnen uit de plastic zak van het ziekenhuis gehaald. Twee glazen water gedronken. In de spiegel naar zijn gezicht gekeken. Zijn overhemd, zijn broek en zijn sokken uitgetrokken. Was in bed gaan liggen, had zijn ogen gesloten en roerloos afgewacht. Geteld hoe vaak hij inademde en weer uit. Het tellen was hij niet vergeten. Eenenvertig, tweeënveertig, drieënveertig. Toen was hij vertrokken.

In het ziekenhuis hadden ze hem gezegd dat hij kalm aan moest doen. U bent uw geheugen kwijt, zeiden ze, maar u hoeft niet bang te zijn, mettertijd wordt u weer beter. Eerst hadden ze zich om zijn rib bekommerd, daarna hadden ze zich afgevraagd wat hij, een man die uit een gebroken rib en een leeg geheugen een heel mens probeerde te scheppen, eigenlijk had meegemaakt. Vreemd, had hij tegen zijn arts gezegd, u bent nieuwsgieriger naar mij dan ikzelf ben. Dat is mijn werk, had de arts geantwoord. Geheugenverlies kan iets angstaanjagends hebben, meneer Boratin, maar u bent er relatief goed aan toe. Van de pasjes in uw portefeuille weten we in ieder geval uw naam en adres. U weet dat misschien niet meer, maar dat zijn onderdelen van u, net als de tatoeage op uw rug, ook al kunt u zich nu niet herinneren waar u die hebt laten zetten en waarom. U bent in het bezit van dingen die u op dit moment niks zeggen, maar waarmee u zich in de loop van de tijd zult verenigen. U wilde zich misschien

verlossen van een bepaald aspect van deze wereld, iets wat u zwaar viel, wat het verhaal daarachter ook mag zijn. Daar hebt u de moed voor opgebracht, u bent er zelfs in geslaagd. U hebt uw doel bereikt op een manier die uzelf niet voor mogelijk had gehouden. Van de Bosporusbrug af de diepte in... Van nu af aan zult u uw weg beter uitstippelen. Mevrouw de dokter, geeft u al uw patiënten behalve medicijnen dit soort hoop? Verklaart u me dan ook maar eens hoe het kan dat er in mijn hoofd geen enkel woord meer zit dat met mezelf te maken heeft, maar dat het tegelijkertijd tjokvol is met allerlei andere informatie. Ik ken de namen van de filosofen uit de oudheid, weet de kleuren van allerlei voetbalelftallen, wat de eerste astronaut zei die voet zette op de maan. Maar van mezelf zie ik in mijn woordenschat geen spoor, zelfs mijn naam kan ik me niet herinneren. U hebt een naam genoemd, die heb ik aanvaard.

In mijn gezicht in de spiegel speur ik naar een geruststellend teken, een uitdrukking die een richting aanduidt. Ik leg mijn oor tegen het gezicht, op de plek van de mond. Het is glad. Koel. Ik hoor het ruisen van een golf die hier eeuwen geleden vast is komen te zitten. Duistere verlangens. De vochtige geur van een crypte. Ik kom dichterbij de tijd waarin ik vroeger leefde maar waar ik nu uit gevallen ben. Net als ik op het punt sta via een andere trap in mijn geheugen af te dalen en de blauwe lantaarn in de crypte van het verleden te ontsteken, schrik ik op van een rinkelend geluid. Komt het van binnen, van buiten? Het lijkt op de wekker die de hele nacht heeft geklonken. Ik volg het geluid, loop de gang in. Kom langs een somber schilderij. Aan de andere kant van de woonkamer zie ik

een rood-zwarte telefoon. Ik blijf stilstaan en probeer te bedenken wat ik moet doen. Voordat ik iets heb kunnen besluiten houdt het gerinkel op. Het toestel heeft een ouderwetse hoorn, geen druktoetsen maar een draaischijf. Met gouden versiersels van het soort waar oude mensen dol op zijn. Dan gaat de telefoon opnieuw over. Vasthoudender nu. Als ik opneem, zal een vreemde stem me vragen hoe het gaat. Een stem die niet de behoefte zal voelen zich voor te stellen. Die zal denken dat ik hem ken. Zeg ik niks, dan herhaalt de stem zijn vraag. Na een korte aarzeling zal hij in mijn plaats beginnen te praten. Het over de dingen hebben die we moeten doen. Me herinneren aan een vergadering of een etentje. De stem zal spreken over de onfortuinlijke dingen in het leven. Zal enige affectie tonen en dan op treurige toon verwijten beginnen te maken. Een voor een zal hij alles opsommen wat er aan slechte dingen in deze wereld is, bij iedere slechtheid zal hij de naam van een slachtoffer noemen, en zonder me de kans te geven de verbinding te verbreken zal hij de ellende van die slachtoffers dan op mij afschuiven. Zolang ik zwijg zal de stem van het ene onderwerp overgaan op het andere. Is het de beurt aan al het goeds dat ik voor hem gedaan heb, dan zal de stem zachter klinken, zeggen dat hij dankzij mij heeft kunnen profiteren van de zegeningen van deze wereld, maar dat hij niet begrijpt hoe ik in deze toestand verzeild ben geraakt. Op dat moment zal ik mijn kans schoon zien en het woord nemen. Zal ik zeggen dat ik zelf ook niet weet hoe ik in deze situatie verzeild ben geraakt. Zal ik zeggen dat hij iets moet doen om me te helpen, dat hij me de geheimen die hij over mij weet meteen moet vertellen. Ik ben tenslotte

mijn geheugen kwijt en daarmee alle jaren van mijn leven, ik sta weer bij nul. Ik zal hem om barmhartigheid smeken als was hij een wachter die mijn verleden in zijn hand heeft. Ik zal de beste woorden kiezen. De stem aan de andere kant van de lijn vertellen over een verhaal dat ergens in mijn hoofd is achtergebleven. De toekomst is even ver weg als het verleden. Ik ken de wegen van de sterren niet. Ik voel dat een lawine razendsnel komt aangestoven, een lawine die opgaat in het verkeerslawaai, aan komt rollen vanachter de torens en de wolkenkrabbers. Mijn hart zegt me dat ik haast moet maken. Ik loop naar het gordijn, trek eraan. Doe het stijf dicht zodat er nergens licht naar binnen kan. De telefoon houdt op met rinkelen.